

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Lenky Matyášové a soudců JUDr. Tomáše Langáška a JUDr. Viktora Kučery v právní věci žalobců: **a) F. R., b) G. R., c) nezletilá N. R.**, všichni zastoupeni JUDr. Tomášem Doležalem, advokátem se sídlem nám. Republiky 679/5, Opava, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, se sídlem Nad Štolou 3, Praha, v řízení o kasační stížnosti žalobců proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 7. 2. 2019, č. j. 63 Az 34/2018 - 65,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **s e z a m í t á .**
- II. Žalovanému **s e** náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti **n e p ř i z n á v á .**
- III. Ustanovenému zástupci žalobců JUDr. Tomáši Doležalovi **s e p ř i z n á v á** odměna a náhrada hotových výdajů ve výši 9365 Kč, která mu bude vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do 30 dnů od právní moci tohoto usnesení.

O d ů v o d n ě n í :

[1] Kasační stížností se žalobci (dále také „stěžovatelé“) domáhají zrušení shora označeného rozsudku Krajského soudu v Ostravě (dále „krajský soud“), kterým byla zamítnuta žaloba proti rozhodnutím žalovaného ze dne 21. 8. 2018 č. j. OAM-540/ZA-ZA12-ZA05-2017 a č. j. OAM-539/ZA-ZA12-ZA05-2017, jimiž žalobcům nebyla udělena mezinárodní ochrana podle § 12, § 13, § 14, § 14a a § 14b zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o azylu“).

[2] Stěžovatelé opustili svou zemi původu, Ázerbajdžán, dne 4. 9. 2016, přičemž nejprve cestovali letecky z Baku na české turistické vízum do Prahy, odkud pokračovali autobusem do Německé spolkové republiky, kde požádali o azyl a podle nařízení Evropského parlamentu Rady (EU) č. 604/2013, kterým se stanoví kritéria a postupy pro určení členského státu příslušného k posuzování žádosti o mezinárodní ochranu podané státním příslušníkem třetí země nebo osobou bez státní příslušnosti v některém z členských států („dublinké nařízení“), byli dne 6. 7. 2017 transferováni na území České

republiky. Téhož dne podali stěžovatelé žádost o udělení mezinárodní ochrany v České republice. V průběhu řízení bylo objasněno, že důvodem žádosti stěžovatele a) jsou problémy se státními orgány Ázerbájdžánu, které na něj měly vyvíjet tlak v souvislosti s jeho stížnostmi a veřejnými aktivitami, jimiž se dožadoval svého práva získat od státu byt jako potomek muže, který zahynul v bojích o Náhorní Karabach. V průběhu správního řízení bylo rovněž objasněno, že tvrzeným důvodem žádosti stěžovatelky b) a nezletilé stěžovatelky c) o mezinárodní ochranu je obava, že v případě návratu do vlasti bude ohrožen manžel stěžovatelky b), což bude mít pro ni a nezletilou dalekosáhlé důsledky, neboť by se mohly ocitnout bez prostředků a bez opory. Žádost v případě stěžovatelky b) byla také vedena snahou řešit rizikové těhotenství.

[3] Žalovaný dospěl k závěru, že stěžovatelé opustili vlast zcela legálně, bez potíží prošli pasovou kontrolou na letišti v Baku. Neuvedli žádné problémy, které by souvisely s jejich rasou, pohlavím, náboženstvím, národností či příslušností k určité sociální skupině. Stěžovatel a) vlast opustil kvůli potížím v důsledku toho, že se stížnostmi a články na internetu bránil proti neudělení státního bytu, na který má dle jeho názoru jako potomek válečného hrdiny nárok. To nebylo možno dle žalovaného označit za zastávání autentických politických názorů, jak jej chápe kvalifikační směrnice Rady 2004/83/ES, ze dne 29. dubna 2004 o minimálních normách, které musí splňovat státní příslušníci třetích zemí nebo osoby bez státní příslušnosti, aby mohli žádat o postavení uprchlíka nebo osoby, která z jiných důvodů potřebuje mezinárodní ochranu, a o obsahu poskytované ochrany (dále jen „kvalifikační směrnice“). Žalovaný uzavřel, že stěžovatel a) nebyl vystaven problémům, které by bylo možno označit za pronásledování ve smyslu § 12 písm. a) a b) zákona o azylu. Vzhledem k tomu, že žalovaný v případě manžela stěžovatelky b) neshledal důvody pro jeho ohrožení v případě návratu, nepovažoval za relevantní ani obavu stěžovatelek b) a c) ocitnout se po návratu do vlasti bez prostředků a bez opory.

[4] Proti rozhodnutím žalovaného podali stěžovatelé každý jednotlivě žalobu. Věc stěžovatele a) vedená pod sp. zn. 63 Az 34/2018 a věci stěžovatelek b) a c) vedené pod sp. zn. 63 Az 35/2018 byly usnesením krajského soudu ze dne 4. 10. 2018, č. j. 63 Az 34/2018-15, spojeny ke společnému řízení a nadále byly vedeny a bylo o nich rozhodnuto pod sp. zn. 63 Az 34/2018.

[5] Stěžovatel a) v žalobě obecně namítal, že napadené rozhodnutí žalovaného je nepřezkoumatelné pro nedostatek důvodů rozhodnutí a že rozhodnutí spočívá na nedostatečně zjištěném skutkovém stavu věci. Konkrétně uvedl, že z žádosti o mezinárodní ochranu, z pohovoru k žádosti a dalších skutečností, které vyšly v průběhu správního řízení najevo, plyne, že žádost byla uplatněna z důvodu jeho obavy z pronásledování a nelidského zacházení v Ázerbájdžánu; tato hrozba je dle jeho přesvědčení zcela reálná a dotýká se nejen jeho, ale i manželky a nezletilé dcery. Jakýkoliv nesouhlas s postupem orgánů či institucí, jež v Ázerbájdžánu vyjádřil, byl doprovázen policejní zvlí a násilím. Když se ohradil proti způsobu léčby matky, která následně kvůli špatnému lékařskému zásahu přišla o život, byl zadržen policií a zbit. Když bránil svůj zákonný nárok vyplývající ze skutečnosti, že jeho otec přišel o život ve vojenské službě, a psal do novin a do prezidentské kanceláře, byl rovněž policií zadržován a bit. Stejně tak, když se bránil urážkám otce, činěným policejními orgány ve snaze vyprovokovat jej. Nezákonně byl předvolán k výkonu vojenské služby a takto rovněž šikanován. Šikana u něho vyvolala

pokračování

psychické obtíže, mívá problémy s pamětí a v Německu mu byla předepsána uklidňující antidepresiva. Šikana dosáhla soustavnosti a dlouhodobosti a stěžovatel a) neviděl jiné řešení, jak zabezpečit ochranu své rodiny, než vycestovat ze země původu. Úroveň šikany, jíž byl vystaven, a nelze předpokládat, že by jí ušel v případě návratu, dosahuje dle jeho mínění intenzity vážné újmy ve smyslu § 14a zákona o azylu. Stěžovatel a) rovněž namítal, že závěr žalovaného o nedůvěryhodnosti jeho výpovědi se zakládá na dílčích odchylkách v jeho výpovědi a výpovědi manželky, přičemž ovšem žalovaný zcela pominul, že v zásadních otázkách se oba shodují. Žalovaný podle stěžovatele rovněž opomněl, že Ázerbájdžán nesplňuje základní kritéria právního státu a po stěžovateli a) nelze požadovat, aby se o obhajobu v této zemi byl i jen pokusil.

[6] Stěžovatelky b) a c) v žalobě namítaly, že od stěžovatele a) odvozují důvody pro udělení mezinárodní ochrany s tím, že si nelze představit, že by stěžovatelka b) měla dceru v Ázerbájdžánu vychovávat sama, tedy starat se o dítě a zároveň opatrovat živobytí. Navíc pokud by se vrátili do země původu, stěžovatele a) by poslali do armády a dítě by jí odebrali. Žádost byla také vedena snahou řešit rizikové těhotenství a zachránit dítě. Nadto ázerbájdžánské orgány vědí, že se do země původu včas nevrátila. Pokud tak nyní učiní, bude pronásledována jen proto, že podala žádost o udělení mezinárodní ochrany. Stěžovatelka b) dále zopakovala žalobní argumentaci stěžovatele a) a stejně jako on namítala, že ačkoliv žalovaný v odůvodnění napadeného rozhodnutí uvedl, že vycházel vedle výpovědí i z označených informací, které shromáždil v průběhu správního řízení, neuvedl vůbec žádné konkrétní skutečnosti, které z předmětných zpráv vzal za základ svého rozhodnutí, jakými úvahami byl veden a k jakým dospěl závěrům. Stěžovatelé navrhli, aby soud žalobou napadené rozhodnutí zrušil a věc vrátil žalovanému k dalšímu řízení.

[7] Žalovaný ve vyjádření k žalobě odkázal na odůvodnění napadených rozhodnutí a zdůraznil nevěrohodnost jednotlivých částí výpovědi stěžovatele a), konkrétně jeho zadržení policií v červnu 2016. Vzhledem k tomu, jak krucální roli hraje nevěrohodný incident v azylovém příběhu stěžovatele a), snižuje to dále jeho věrohodnost stran dalších tvrzení o problémech ve vlasti. Stěžovatel a) uvedl, že v roce 2016 byl zadržen policií celkově pětkrát, zatímco jeho manželka sdělila, že poslední takový incident nastal na přelomu let 2015 a 2016. Vzhledem k detailnímu dotazování žalovaného na tyto skutečnosti je vyloučeno, že by uvedené rozpory byly způsobené pouhým omylem. Ke svému zdravotnímu stavu stěžovatel a) mimo jiné uvedl, že je dobrý, ale ve své vlasti dvakrát navštívil psychologa kvůli psychickým potížím a v Německu mu byla předepsána uklidňující antidepresiva. Stěžovatel a) však žalovanému nedoložil žádné lékařské zprávy z léčby v zahraničí ani z léčby v České republice, přestože byl vyzván, aby tak učinil.

[8] K tvrzení stěžovatele a), že byl na něho ze strany státních orgánů Ázerbájdžánu vyvíjen tlak z důvodu jeho stížností a veřejných projevů nesouhlasu s postupem státu, který mu nepřidělil byt, na který měl dle jeho názoru nárok, žalovaný zdůraznil, že v souvislosti s domnělým porušením práv se stěžovatel a) nikdy na státní orgány neobrátil; přitom tvrdil, že tak postupoval proto, že se domnívá, že státní orgány jsou se soudy propojené a soudní spor by tudíž prohrál. Žalovaný poukázal na to, že stěžovatel a) doručil správnímu orgánu několik kopií dopisů datovaných k různým obdobím v roce 2014. Žalovaný zdůraznil, že z doložených kopií ručně psaných dopisů není zřejmé, zda byly

napsány skutečně v roce 2014 a poté zaslány na příslušné ázerbájdžánské úřady, nebo zda byly vyhotoveny účelově pro potřeby prokazování v azylovém řízení. Ve světle výše rozvedených rozporů s výpovědí manželky měl žalovaný pochybnosti i o autentickém charakteru předložených dopisů. Žalovaný rovněž poznamenal, že stěžovateli byla dána možnost seznámit se s podklady rozhodnutí, vyjádřit se k nim, navrhnout další podklady rozhodnutí či vyjádřit námitky proti zdrojům informací a způsobu jejich získání, stěžovatel a) ji však nevyužil.

[9] K žalobní argumentaci stěžovatelek b) a c) žalovaný konstatoval, že sama stěžovatelka b) neměla žádné potíže, které by bylo možné podřadit pod pojem pronásledování dle § 12 písm. b) zákona o azylu. Obavy z návratu do vlasti stěžovatelky b) a c) spojují pouze s ohrožením stěžovatele a). Vzhledem k tomu, že žalovaný v případě manžela stěžovatelky b) neshledal důvody pro jeho ohrožení v případě návratu, není možné ani obavu stěžovatelek b) a c) považovat za relevantní.

[10] Krajský soud žaloby jako nedůvodné zamítl. Zrekapituloval průběh řízení o podaných žádostech stěžovatelů, shromážděné informace a konstatoval, že skutková zjištění uvedená v odůvodnění napadených rozhodnutí jsou správná a korespondují s obsahem správního spisu. Soud neprovedl navržený důkaz Zprávou Freedom House z roku 2018 předloženou v anglickém jazyce, a to pro nadbytečnost, neboť text této zprávy se nelišil od textu zprávy Freedom House, leden 2018, která je obsažena ve správním spisu.

[11] Předně krajský soud připomněl, že jakkoli je smyslem práva na azyl poskytnout žadateli ochranu, nejde o ochranu před jakýmkoli negativním jevem v zemi původu; azyl jako právní institut je společně s doplňkovou ochranou jednou z forem mezinárodní ochrany, avšak není univerzálním nástrojem pro poskytování ochrany před bezprávným postihujícím jednotlivce nebo celé skupiny obyvatel. K důvodům pro poskytnutí azylu krajský soud odkázal na judikaturu Nejvyššího správního soudu. Krajský soud především nesouhlasil s námitkou absence hodnocení důkazů. Žalovaný podrobně posoudil jednotlivé listinné důkazy a články na internetovém odkazu v kontextu podmínek pro udělení jednotlivých forem mezinárodní ochrany. Krajský soud se ztotožnil se závěrem žalovaného, že předmětné počínání stěžovatele a) se netýkalo projevoování nějakého autentického politického názoru, ale vztahovalo se pouze k řešení konkrétního postupu úřadů ve věci přidělení bytu jako odškodnění pro potomky válečného hrdiny.

[12] Soud rovněž souhlasil s názorem žalovaného, že ani stěžovatelem a) tvrzené potíže ve vlasti nedosáhly takové intenzity, aby je bylo možno označit za pronásledování. Z důvodů podrobně popsanych žalovaným na straně 5 a 6 napadeného rozhodnutí soud nepovažoval zadržení stěžovatele a) policií v červnu 2016 za věrohodné, což snižuje věrohodnost jeho dalších tvrzení o problémech v jeho vlasti. Žalovaný zcela přiléhavě poukázal na to, že stěžovatel a) tvrdil, že v roce 2016 byl zadržen policií celkově 5 krát, zatímco stěžovatelka b) přednesla, že poslední takový incident nastal na přelomu let 2015 a 2016. Soud sdílí shodně s žalovaným pochybnosti o autentickém charakteru předložených kopií dopisů. Žalovaný správně poukázal na to, že stěžovatel a) tvrdil, že posílal velké množství stížností a dopisů na různé úřady v Ázerbájdžánu a rovněž o svých problémech informoval veřejnost formou článků publikovaných na internetu. Jím doložené materiály sice mají tuto činnost potvrzovat, ovšem veškeré dokumenty jsou datovány k roku 2014. I

pokračování

dle názoru soudu je tedy otázkou, jak intenzivní byla tato činnost v posledních 2 letech pobytu ve vlasti. Nadto stěžovatel a) nijak nedoložil, že předložené dopisy skutečně někam zasílal. Pokud stěžovatel a) uchováním kopií dopisů předpokládal, že je v budoucnu využije nebo je bude potřebovat, je nelogické jeho vysvětlení, proč si neuschoval podací lístky či doklady potvrzující odeslání těchto dopisů na příslušný úřad a nelze tedy seznat, zda tyto dopisy skutečně byly sepsány v roce 2014 a odeslány příslušným ázerbájdžánským úřadům, nebo zda byly vyhotoveny účelově pro azylové řízení.

[13] Co se týče tvrzeného tlaku v souvislosti s povoláním k nástupu vojenské služby, souhlasil soud rovněž s žalovaným, že branná povinnost je zcela legitimní občanskou povinností, což uznává nejen Úmluva o právním postavení uprchlíků z roku 1951, ale i Mezinárodní pakt o občanských a politických právech a Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod, přičemž podle Ženevské konvence není ani vyhýbání se nástupu vojenské služby či dezerce bez dalšího, byť by byla trestná, důvodem pro udělení mezinárodní ochrany. Dle názoru soudu obava stěžovatele a) z toho, že v případě návratu do vlasti bude uvězněn, je nepodložená a spekulativní.

[14] Za situace, kdy stěžovatelky b) a c) obavy z návratu do vlasti spojovaly pouze s ohrožením stěžovatele a) a vzhledem k tomu, že žalovaný v jeho případě neshledal důvody jeho ohrožení v případě návratu, ztotožnil se krajský soud s názorem žalovaného, že není možné obavy stěžovatelek považovat za relevantní. Krajský soud dále konstatoval, že se žalovaný dostatečně zabýval otázkou udělení doplňkové ochrany dle § 14a zákona o azylu, v dostatečném rozsahu zjistil skutkový stav věci a opatřil si důkazy. Dle názoru soudu žalovaný posoudil individuální situaci všech stěžovatelů na základě jejich tvrzení, které konfrontoval s informacemi získanými z různých zdrojů, které jsou součástí správního spisu. Stěžovatelé neuvedli, a ani v průběhu řízení nebyly zjištěny žádné skutečnosti, na základě kterých by jim hrozilo v případě návratu do vlasti nebezpečí mučení nebo nelidského či ponižujícího zacházení nebo trestání. Dle krajského soudu důvody odjezdu stěžovatele a) v září 2016 nelze přímo spojit s jeho veřejnými projevy, tj. psaním článků, k čemuž došlo - jak výše uvedeno - 2 roky před vycestováním. Rovněž jím tvrzené aktivity, které ukončil v roce 2014, měly nízkou relevanci k případnému ohrožení při návratu.

[15] K tvrzenému zdravotnímu stavu stěžovatele a) soud poznamenal, že přestože k tomu byl vyzván, stěžovatel žádné lékařské nálezy o léčbě v zahraničí ani o léčbě v České republice nedoložil; žalovaný tudíž správně vycházel z toho, že zdravotní stav stěžovatele je uspokojivý.

[16] K obecnému tvrzení stěžovatelky b), že ázerbájdžánské úřady vědí, že se do země původu včas nevrátila, a že pokud tak nyní učiní, bude pronásledována jen proto, že podala žádost o udělení mezinárodní ochrany, soud uvedl, že je považuje za ničím nepodložené spekulace. Stěžovatelka neupřesnila, z čeho dovozuje, že ázerbájdžánské úřady (a které) mají informace o podané žádosti o mezinárodní ochranu a z jakých okolností pramení její názor, že jen proto, že pobývala delší dobu v zahraničí, bude pronásledována a jakým způsobem. Z obsahu správního spisu ani ze zpráv o situaci v zemi nic takového nevyplývá, a ani v průběhu soudního řízení stěžovatelka k těmto obecným tvrzením nic nedoložila.

[17] Proti rozsudku krajského soudu podali stěžovatelé kasační stížnost, v níž uplatňují kasační námitky dle § 103 odst. 1 písm. a), b) a d) zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „s. ř. s.“). Namítají nepřezkoumatelnost rozsudku pro nesrozumitelnost, neboť není zřejmé, jakým způsobem o předmětu řízení soud rozhodl. Stěžovatel a) podal dne 19. 9. 2018 krajskému soudu žalobu, které byla přidělena krajským soudem sp. zn. 63 Az 34/2018. Stěžovatelky b) a c) podaly žalobu, které byla přidělena sp. zn. 63 Az 35/2018. Krajský soud v bodě 2. rozsudku uvedl, že řízení o obou žalobách byla usnesením ze dne 4. 10. 2018, č. j. 63 Az 34/2018-15, spojena ke společnému řízení s tím, že jako věc hlavní bude vedena věc pod sp. zn. 63 Az 34/2018. Výrok I. napadeného rozsudku však uvedl bez bližší specifikace, že „žaloba se zamítá“, ač ve výrokové části je předmět řízení vymezen tak, že se jedná o řízení „o žalobách proti rozhodnutím žalovaného ze dne 21.8.2018, č. j. OAM-540/ZA-ZA12-ZA05-2017 a č.j. OAM-539/ZA-ZA12-ZA05-2017“. Z výroku rozsudku tedy není patrné, která z obou žalob se zamítá, a proto je nutné výrok rozsudku označit za neurčitý a nesrozumitelný a navíc nevyčerpávající celý předmět spojeného řízení, když o jedné žalobě (není jasné které) nebylo rozhodnuto. Takový výrok rozsudku je důvodem nepřezkoumatelnosti rozhodnutí pro nesrozumitelnost a důvodem pro zrušení rozsudku podle § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s.

[18] Stěžovatelé sdělili i další pochybnosti k průběhu řízení. Krajský soud přípisem ze dne 13. 12. 2018 žádal stěžovatele o sdělení, zda souhlasí s rozhodnutím bez jednání. Všichni stěžovatelé prostřednictvím ustanoveného zástupce sdělili přípisem doručeným soudu dne 19. 12. 2018, že s tímto nesouhlasí a žádají, aby ve věci bylo nařízeno jednání. Následně bylo zástupci žalobce a) doručeno předvolání k jednání ze dne 11. 1. 2019. V tomto předvolání je jako adresát uveden pouze stěžovatel a), nikoliv však stěžovatelé b) a c). Předmět nařízeného jednání je v předvolání označen jako žaloba na přezkum rozhodnutí ze dne 21. 8. 2018 č. j. OAM-540/ZA-ZA12-ZA05-2017, tj. žaloba, kterou podával stěžovatel a). Jednání konané dne 5. 2. 2019 bylo pak odročeno za účelem vyhlášení rozsudku na den 7. 2. 2019, kdy byl vyhlášen napadený rozsudek. I kdyby bylo tedy možné napadený rozsudek srozumitelným způsobem vyložit, za situace, kdy stěžovatelky b) a c) trvaly na rozhodnutí po nařízení jednání, resp. nesouhlasily s vydáním rozhodnutí bez nařízení jednání, je tedy dále vadou řízení před soudem, která mohla mít vliv na zákonnost rozhodnutí, že bylo vydáno soudem rozhodnutí ve věci samé, aniž bylo o žalobě stěžovatelek b) a c) konáno soudní jednání, které se po vyslovení nesouhlasu stěžovatelkami b) a c) přípisem doručeným soudu dne 19. 12. 2018 muselo dle § 51 odst. 1 s. ř. s. konat.

[19] Další námitka směřuje proti neodůvodněnému a tedy nepřezkoumatelnému závěru soudu o tom, že počínání stěžovatele a) se netýkalo projevování nějakého autentického politického názoru, ale vztahovalo se pouze k řešení konkrétního postupu úřadů ve věci přidělení bytu jako odškodnění pro potomky válečného hrdiny. V replice k vyjádření žalovaného přitom byl vyložen právní názor s argumentací, proč dané jednání stěžovatele a) je nutné podřadit pod pojem šíření svého autentického politického názoru s tím, že bylo uvedeno, že pokud stěžovatel a) svými aktivitami veřejně kritizoval v novinách postup státních orgánů Ázerbájdžánu, byť ve své osobní věci, evidentně zastával názory a myšlenky ohledně postupu státu, tj. šířil svůj autentický politický názor. Napadený rozsudek se s tímto tvrzením stěžovatele a) nedostatečným způsobem vypořádal. Pokud uvedl, že se počínání žalobce vztahovalo pouze k řešení konkrétního postupu úřadů ve věci

pokračování

přidělení bytu jako odškodnění pro potomky válečného hrdiny, nevyvrátil žádným způsobem argumentaci stěžovatele a), že toto počínání stěžovatele a) nelze subsumovat pod neurčitý právní pojem šíření autentického politického názoru. Je přitom nutné, aby posuzování této otázky bylo provedeno rozhodujícím soudem zvláště pečlivě, neboť je jedním z klíčových faktorů pro posouzení toho, zda byly naplněny důvody azylu podle § 12 písm. a) zákona o azylu.

[20] Stěžovatelé navrhuji, aby Nejvyšší správní soud napadený rozsudek krajského soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

[21] Žalovaný ke kasační stížnosti uvedl, že napadené správní rozhodnutí je ve vztahu k důvodům žádosti o mezinárodní ochranu, které tvrdili stěžovatelé v průběhu správního řízení, odůvodněno v dostatečném rozsahu. Žalovaný má za to, že k závěrům obsaženým v daných rozhodnutích dospěl na základě logických, objektivně podložených úvah, jež v odůvodnění odpovídajícím způsobem rozvedl. Domnívá se, že obě správní rozhodnutí jsou dostatečně individualizována a jsou přezkoumatelná, zákonná, věcně správná a netrpí vadami vytýkanými stěžovateli. Žalovaný dále odkázal na shromážděný spisový materiál ve věci a na obsah odůvodnění napadeného rozhodnutí a na svá vyjádření k žalobám. Dle přesvědčení žalovaného nedošlo z jeho strany či ze strany soudu k vadám v průběhu řízení, žalovaný proto navrhuje, aby Nejvyšší správní soud kasační stížnost pro nepřijatelnost odmítl.

[22] Nejvyšší správní soud nejprve posoudil formální náležitosti kasační stížnosti a zjistil, že kasační stížnost byla podána včas, směřuje proti rozhodnutí, proti němuž je kasační stížnost ve smyslu § 102 s. ř. s. přípustná, stěžovatelé jsou v řízení zastoupeni advokátem dle § 105 odst. 2 s. ř. s. a jsou splněny i obsahové náležitosti kasační stížnosti dle § 106 s. ř. s. Poté, vzhledem k tomu, že se v dané věci jedná o kasační stížnost ve věci mezinárodní ochrany, se Nejvyšší správní soud ve smyslu § 104a s. ř. s. zabýval otázkou, zda kasační stížnost svým významem podstatně přesahuje vlastní zájmy stěžovatele. Pokud by tomu tak nebylo, musela by být podle citovaného ustanovení odmítnuta jako nepřijatelná.

[23] Pro vlastní vymezení institutu nepřijatelnosti Nejvyšší správní soud odkazuje na své usnesení ze dne 26. 4. 2006, č. j. 1 Azs 13/2006 - 39, č. 933/2006 Sb. NSS, v němž vyložil neurčitý právní pojem „*přesah vlastních zájmů stěžovatele*“. Znaky tohoto pojmu jsou naplněny v případě „*rozpoznatelného dopadu řešení právní otázky nad rámec konkrétního případu*“. Podle citovaného rozhodnutí je tedy kasační stížnost ve věcech mezinárodní ochrany přijatelná v následujících typových případech: 1) kasační stížnost se dotýká právních otázek, které dosud nebyly vůbec či nebyly plně řešeny judikaturou Nejvyššího správního soudu, 2) kasační stížnost se týká právních otázek, které jsou dosavadní judikaturou řešeny rozdílně, 3) kasační stížnost bude přijatelná pro potřebu učinit judikatorní odklon, tj. Nejvyšší správní soud ve výjimečných a odůvodněných případech sezná, že je namístě změnit výklad určité právní otázky, řešené dosud správními soudy jednotně. Další případ přijatelnosti kasační stížnosti bude dán tehdy, pokud by 4) bylo v napadeném rozhodnutí krajského soudu shledáno zásadní pochybení, které mohlo mít dopad do hmotně-právního postavení stěžovatele. O zásadní právní pochybení se v konkrétním případě může jednat především tehdy, pokud krajský soud ve svém

rozhodnutí nerespektoval ustálenou a jasnou soudní judikaturu a nelze navíc vyloučit, že k tomuto nerespektování nebude docházet i v budoucnu nebo krajský soud v jednotlivém případě hrubě pochybil při výkladu hmotného či procesního práva.

[24] V kasační stížnosti stěžovatelé mimo nepřezkoumatelnosti napadeného rozsudku namítají rovněž vadu řízení před soudem, spočívající mimo jiné v tom, že bylo rozhodnuto bez jednání, ačkoli s rozhodnutím bez jednání výslovně nesouhlasili; tedy vadu, která by mohla mít vliv na zákonnost rozhodnutí ve věci samé. Nejvyšší správní soud proto shledal kasační stížnost přijatelnou a přistoupil k přezkoumání napadeného rozsudku v rozsahu a z důvodů v souladu s § 109 odst. 3 a 4 s. ř. .s .

[25] Nejvyšší správní soud žádná v kasační stížnosti tvrzená pochybení krajského soudu nezjistil. Průběh řízení před krajským soudem byl standardní, odůvodnění napadeného rozsudku bylo dostatečné a krajský soud se přezkoumatelným způsobem vypořádal se všemi žalobními námitkami a se všemi skutečnostmi, které stěžovatelé uvedli, i s důkazními návrhy, které učinili.

[26] Namítají-li stěžovatelé absenci bližší specifikace žaloby ve výroku rozsudku, jedná se z jejich strany o projev ryzího formalismu, který lze jasně odstranit přečtením celého odůvodnění rozsudku. Jak již bylo uvedeno výše, řízení o jednotlivých žalobách byla usnesením krajského soudu ze dne 4. 10. 2018, č. j. 63 Az 34/2018-15, spojena ke společnému řízení pod jednu společnou spisovou značkou. Krajský soud přitom postupoval zcela v souladu s § 39 odst. 1 a 2 s. ř. s. Je pravdou, že v záhlaví rozsudku krajský soud specifikoval obě podané žaloby, zatímco ve výroku I. vyjádřil slovně, že zamítl žalobu, ovšem v odůvodnění rozsudku se krajský soud zabýval oběma žalobami a obě jako nedůvodné v bodu 25 zamítl. Lze srozumitelně i z částí odůvodnění napadeného rozsudku seznat, že se soud skutečně zabýval veškerými námitkami jak stěžovatele, tak i stěžovatelek; není tedy pravdou, že by se některou z nich nezabýval, resp. že nelze seznat, o které z žalob ve výroku rozhodl. Za tohoto stavu povaha výše uvedené nesprávnosti, které se krajský soud dopustil, nemůže mít vliv na přezkoumatelnost či zákonnost napadeného rozsudku.

[27] K nesouhlasu stěžovatelů s vydáním rozhodnutí krajského soudu bez nařízení jednání Nejvyšší správní soud z obsahu soudního spisu konstatuje, že stěžovatelé přípisem ze dne 19. 12. 2018 adresovaným krajskému soudu nejprve vyjádřili svůj nesouhlas s rozhodnutím bez jednání; posléze však přípisem ze dne 9. 1. 2019 jejich právní zástupce soudu sdělil, že s pravděpodobností hraničící s jistotou se žádný ze stěžovatelů osobně ústního jednání účastnit nebude. Z protokolu o jednání pak vyplývá, že jednání bylo nařízeno, ale ani stěžovatelé, ani jejich právní zástupce, ač o jeho konání byli informováni, se jej nezúčastnili. Stížnostní námitka stěžovatelů tak v podstatě směřuje proti nevyužití vlastních procesních práv a jako taková není důvodná.

[28] Formulované kasační námitky stěžovatele a) směřovaly vůči celkovému posouzení jeho žádosti o mezinárodní ochranu. Stěžovatel trval na tom, že splňuje podmínky pro udělení mezinárodní ochrany, neboť jeho jednání je nutné podřadit pod pojem autentického politického názoru dle kvalifikační směrnice. Stěžovatel v kasační stížnosti nerozporoval zjištěný skutkový stav, ale z něj nesprávně vyvozené závěry žalovaného a

pokračování
krajského soudu.

[29] Nejvyšší správní soud připomíná, že kvalifikační směrnice v čl. 10 odst. 1 písm. e) pod pojem politických názorů zahrnuje zejména zastávání názorů, myšlenek nebo přesvědčení ohledně potenciálních původců pronásledování uvedených v článku 6 a jejich politik nebo postupů, bez ohledu na to, zda žadatel podle dotyčných názorů, myšlenek nebo přesvědčení jednal. Mezi původce pronásledování nebo vážné újmy patří podle čl. 6 stát; strany nebo organizace ovládající stát nebo podstatnou část území státu; nestátní původci, lze-li prokázat, že původci uvedení v písmenech a) a b), včetně mezinárodních organizací, nejsou schopni nebo ochotni poskytnout ochranu před pronásledováním nebo vážnou újmu, které jsou uvedeny v článku 7. Jak dále uvedeno, nadto se stěžovateli nepodařilo prokázat jeho politickou angažovanost, resp. jeho tvrzení v tomto směru se jevila nevěrohodná.

[30] Nejvyšší správní soud opakovaně a podrobně ve své judikatuře vyslovil, že řízení o mezinárodní ochraně je řízením specifickým tím, že (1) je v něm často nutno rozhodovat za situace důkazní nouze, (2) jde o prospektivní rozhodování (tj. posuzuje se riziko pronásledování či vážné újmy *v budoucnu*) a (3) nesprávné rozhodnutí má pro stěžovatele obzvláště závažné důsledky. Těmto specifikům řízení o mezinárodní ochraně odpovídá i standard a rozložení důkazního břemene, jež jsou vychýleny ve prospěch žadatele o mezinárodní ochranu (viz např. rozsudek 30. 9. 2008, č. j. 5 Azs 66/2008 – 70).

[31] Pokud jde o břemeno tvrzení, v řízení o mezinárodní ochraně stíhá žadatele. Jak konstatoval Nejvyšší správní soud ve svém rozsudku ze dne 27. 3. 2008, č. j. 4 Azs 103/2007 – 63: *„Je nesporné, že pokud by stěžovatel ani nenamítal skutečnosti svědčící o tom, že došlo, nebo že by potenciálně mohlo dojít, k zásahu do jeho lidských práv ve smyslu ustanovení § 12 zákona o azylu, pak není třeba se situací v jeho zemi původu do detailu zabývat. [...] V případě, že žadatel o udělení mezinárodní ochrany však uvádí skutečnosti podřaditelné pod taxativní výčet důvodů pro udělení azylu ve smyslu ustanovení § 12 zákona o azylu, pak je třeba žadatelem uváděné skutečnosti konfrontovat se zjištěními týkajícími se politického prostředí v zemi původu žadatele“*. Jistá procesní aktivita je ovšem požadována i po žalovaném, který by měl v průběhu pohovoru vhodně kladenými otázkami zjistit, zdali žadatelem tvrzené skutečnosti jsou relevantní pro udělení azylu či doplňkové ochrany a tvrzení žadatele podle toho klasifikovat.

[32] Pokud jde o břemeno důkazní, to je již výrazněji rozloženo mezi žadatele o mezinárodní ochranu a žalovaného. Prokazovat jednotlivá fakta je povinen primárně žadatel, nicméně žalovaný je povinen zajistit k dané žádosti maximální možné množství důkazů, a to jak těch, které vyvracejí tvrzení žadatele, tak těch, které je podporují. Uvede-li žadatel skutečnosti, jež by mohly nasvědčovat závěru, že opustil zemi původu pro některý z důvodů uvedených v § 12 zákona o azylu, je povinností správního orgánu vést zjišťování skutkového stavu takovým způsobem, aby byly odstraněny nejasnosti o žadatelových skutečných důvodech odchodu ze země původu (rozsudek ze dne 19. 8. 2005, č. j. 4 Azs 467/2004 – 89). Jinými slovy, žalovaný nese odpovědnost za náležité zjištění reálií o zemi původu (rozsudek ze dne 25. 7. 2005, č. j. 5 Azs 116/2005 – 58).

[33] V mnoha případech však musí žalovaný rozhodovat za důkazní nouze, tj. tehdy,

když není ani žadatel ani žalovaný schopen doložit či vyvrátit určitou skutečnost či tvrzení žádným přesvědčivým důkazem. V takových případech zůstává stěžejním důkazním prostředkem výpověď žadatele a klíčovým faktorem se stává posouzení celkové věrohodnosti žadatele a posouzení pravděpodobnosti, zda k události opravdu došlo podle výpovědi žadatele.

[34] K otázce věrohodnosti tvrzení žadatele o mezinárodní ochranu se Nejvyšší správní soud vyjádřil již v rozsudku ze dne 21. 12. 2005, č. j. 6 Azs 235/2004 – 57, v němž zdůraznil, že „není povinností žadatele o azyl, aby pronásledování své osoby prokazoval jinými důkazními prostředky než vlastní věrohodnou výpovědí. Je naopak povinností správního orgánu, aby v pochybnostech shromáždil všechny dostupné důkazy, které věrohodnost výpovědi žadatele o azyl vyvracejí či zpochybňují.“ Pokud se tedy žadatel o mezinárodní ochranu po celou dobu řízení drží jedné dějové linie, jeho výpovědi lze i přes drobné nesrovnalosti označit za konzistentní a za souladné s dostupnými informacemi o zemi původu, pak je třeba z takové výpovědi vycházet (rozsudky ze dne 24. 7. 2008, č. j. 2 Azs 49/2008 – 83, nebo ze dne 22. 5. 2009, č. j. 5 Azs 7/2009 – 98).

[35] Podle názoru Nejvyššího správního soudu žalovaný dostatečně zjistil skutkový stav věci a opatřil si pro svá rozhodnutí aktuální podklady. Rozhodnutí žalovaného byla vydána v 2. polovině roku 2018, a přestože jsou ve spise založeny také zprávy za rok 2016 (Zprávy Mezinárodní organizace pro migraci – Údaje o zemi, Ázerbájdžán za rok 2016), nelze přehlédnout, že se zde nachází především zprávy z roku 2018 (Informace OAMP: Ázerbájdžán – Bezpečnostní a politická situace v zemi, stav červenec 2018, ze dne 3. 7. 2018, Výroční zprávy Human Rights Watch „Ázerbájdžán“, ze dne 18. 1. 2018, Výroční zprávy Amnesty International 2018, „Ázerbájdžán“ ze dne 22. 1. 2018, Výroční zprávy Freedom House – Svoboda ve světě 2018 – Ázerbájdžán, z ledna 2018), přičemž tyto podklady lze považovat za dostatečně aktuální jak pro rozhodnutí žalovaného, tak pro rozhodnutí krajského soudu a ve své komplexnosti jsou věrohodným pramenem pro jejich závěry.

[36] Za nevěrohodná byla naopak označena tvrzení stěžovatele a) o počtu jeho zadržení policií v Ázerbájdžánu a napsaných dopisů, stížností a článků na internetu. Stěžovatel a) žalovanému tvrdil, že Ázerbájdžán opustil kvůli problémům s policií, která na něj vyvíjela tlak v souvislosti s jeho stížnostmi vůči postupu úřadů, které mu nebyly ochotny přiznat právo na přidělení bytu jako potomkovi válečného hrdiny. Stěžovatel byl také předvoláván k výkonu vojenské služby, což považoval za nezákonné. Stěžovatel konkrétně žalovanému předložil fotografie 4 dopisů, adresovaných kanceláři prezidenta republiky, z roku 2014, a vytištěný článek, který napsal pro server azadliq.info (článek je datován ke dni 25. 5. 2014). V posledně uvedeném článku přitom nebyla obsažena komplexní kritika ázerbájdžánského režimu či jeho politiky, ale pouze kritika postupu ázerbájdžánských úřadů v případě rodiny stěžovatele, a sice především skutečnost, že příslušný úřad rodině stěžovatele nepřidělil požadovaný byt. Nad rámec uvedeného byla výpověď stěžovatele o neúnosném tlaku policie v přímém rozporu s výpovědí jeho manželky; dle její výpovědi měl být na policii zadržen čtyřikrát nebo pětkrát po roce 2012 a po svatbě (dne 21. 5. 2016) již nebyl nikdy fyzicky přítomen na policii a pouze byl předvoláván k nástupu vojenské služby. Stěžovatel nicméně vypověděl, že naposledy byl policií zadržen doma v červnu 2016 a při této příležitosti byla i jeho manželka. Po konfrontaci se zmíněným rozporem stěžovatel

pokračování

nebyl schopen jej přesvědčivě objasnit a svou odpověď několikrát měnil, a to i v souvislosti s označením hlavního impulsu k opuštění vlasti. Namítanou epilepsii, která měla mít dle stěžovatele vliv na paměť jeho manželky, stěžovatelé nijak nedoložili, stejně tak psychické problémy stěžovatele, který se měl léčit s depresemi; a to ani v řízení před krajským soudem.

[37] Pro posouzení věci bylo přitom podstatné, jaký obsah a formu měla stěžovatelova činnost. Nepodařilo se prokázat, že by se ze strany stěžovatele jednalo o soustavné a opakované vyjadřování politických názorů prostřednictvím veřejných médií (tisk, internet), v jejímž rámci by stěžovatel naplňoval svá základní lidská práva – svobodu projevu a svobodu politického názoru. Stejně tak nebylo prokázáno, že v příčinné souvislosti s touto činností by stěžovatel byl opakovaně persekvován, zadržen policií, odsouzen soudem anebo po něm bylo vyhlášeno v Ázerbájdžánu pátrání pro zveřejňování příspěvků (srovnej rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 8. 2019, č. j. 1 Azs 343/2018 – 28). Z pohovů k žádosti o udělení mezinárodní ochrany ve smyslu § 23 odst. 1 zákona o azylu vyplynuly obavy stěžovatele v souvislosti s nástupem do vojenské služby, jak však v napadeném rozsudku uvedl i krajský soud, pouhá snaha vyhnout se nastoupení povinné vojenské služby není důvodem pro udělení azylu podle § 12 zákona o azylu, byť by byla např. odůvodněna i obavou z trestního stíhání a trestu (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 15. 12. 2005, sp. zn. 3 Azs 8/2005).

[38] Nejvyšší správní soud považuje závěry žalovaného a krajského soudu o nevěrohodnosti tvrzení stěžovatele za příléhavé. Oba stěžovatelé a) a b) přitom ve svých tvrzeních neuváděli jen drobné nesrovnalosti, které by se snad daly vyložit časovým odstupem, popř. přirozenou tendencí člověka určité věci zapomínat nebo subjektivním vnímáním skutečností. Tvrzení stěžovatelů byla rozporná a lišila se v podstatných bodech, a proto žalovanému nezbylo nic jiného, než označit jeho tvrzení za nevěrohodná a na základě toho neshledat podmínky pro udělení mezinárodní ochrany.

[39] V této souvislosti nelze přisvědčit ani námitce, že žalovaný a následně i krajský soud se nedostatečně zabývaly otázkou dlouhodobě nepříznivé bezpečnostní situaci v zemi původu stěžovatelů, což by mohlo být relevantní z hlediska možného udělení doplňkové ochrany podle § 14a zákona o azylu. Nejvyšší správní soud zdůrazňuje, že v rozhodnutí žalovaného je podrobně popsáno, z jakých podkladů žalovaný vycházel a z jakých důvodů dospěl ke svým závěrům. Rozhodnutí žalovaného i krajského soudu, který na ně odkázal, jsou i v tomto směru přezkoumatelná a je z nich zřejmé, jakými úvahami se žalovaný a krajský soud při rozhodování řídil.

[40] Vzhledem k posuzované situaci, kdy důvody pro udělení mezinárodní ochrany stěžovatelek b) a c) byly zcela odvozeny od rodinného příslušníka stěžovatele a), úspěšnost žádosti o udělení mezinárodní ochrany byla v takovém případě závislá na úspěchu žádosti stěžovatele a). Udělení azylu za účelem sloučení rodiny podle § 13 zákona o azylu nebo doplňkové ochrany za účelem sloučení rodiny dle § 14b zákona o azylu, tudíž v daném případě nebylo možné.

[41] Nejvyšší správní soud závěrem shrnuje, že žalovaný v projednávané věci dostal své povinnosti a posoudil žádosti stěžovatelů o udělení mezinárodní ochrany z hlediska všech zákonných forem mezinárodní ochrany (§ 12, § 13, § 14, § 14a, § 14b zákona o azylu)

a na základě veškerých skutečností, které stěžovatelé uvedli či ve správním řízení jinak vyšly najevo (srov. usnesení rozšířeného senátu NSS ze dne 25. 1. 2011, č. j. 5 Azs 6/2010-107). Tento závěr v napadeném rozsudku potvrdil rovněž krajský soud, na jehož rozsudek (a rozhodnutí žalovaného), Nejvyšší správní soud v podrobnostech odkazuje.

[42] O nákladech řízení rozhodl Nejvyšší správní soud v souladu s § 60 odst. 1 ve spojení s § 120 s. ř. s.; úspěšnému žalovanému, žádné náklady přesahující jeho běžnou správní činnost nevznikly, proto mu soud náhradu nákladů nepřiznal.

[43] Stěžovatelům byl během řízení o žalobách ustanoven zástupce: JUDr. Tomáš Doležal, advokát, který je zastupuje též v řízení o kasační stížnosti. V takovém případě platí hotové výdaje zástupce a odměnu za zastupování stát (§ 35 odst. 10 s. ř. s. ve spojení s § 120 s. ř. s.). Z tohoto důvodu Nejvyšší správní soud jmenovanému zástupci přiznal odměnu za jeden úkon právní služby spočívající v podání kasační stížnosti [§ 7 ve spojení s § 9 odst. 4 písm. d) a s § 11 odst. 1 písm. písm. d) vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), v platném znění (dále jen „advokátní tarif“)], a to ve věci tří stěžovatelů. Podle § 12 odst. 4 advokátního tarifu, jde-li o společné úkony při zastupování nebo obhajobě dvou nebo více osob, náleží advokátovi za každou takto zastupovanou nebo obhajovanou osobu mimosmluvní odměna snižená o 20 %. Mimosmluvní odměna za jeden úkon právní služby činí částku 3100 Kč, po snížení podle § 12 odst. 4 advokátního tarifu pak za každého ze stěžovatelů 2480 Kč, tj. za všechny zastupované stěžovatele celkem 7440 Kč (3 x 2480 Kč) za jeden úkon právní služby. Podle § 13 odst. 4 advokátního tarifu náleží ustanovenému zástupci i náhrada hotových výdajů ve výši 300 Kč za každý úkon právní služby. Nejvyšší správní soud tedy zástupci stěžovatelů určil odměnu a náhradu hotových výdajů ve výši 7740 Kč, zvýšenou o částku 1625 Kč, odpovídající DPH ve výši 21 %, neboť zástupce je plátcem této daně. Zástupci stěžovatelů bude vyplacena celková částka 9365 Kč, a to z účtu Nejvyššího správního soudu do 30 dnů od právní moci tohoto usnesení.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 20. února 2020

JUDr. Lenka Matyášová
předsedkyně senátu